

Otázka: Trestní právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): mikomi

Souhrn právních norem o trestání osob za závažná provinění proti společnosti nebo jednotlivcům

- společnost je tak chráněná proti pachateli trestných činů
- hlavní pramen: Trestní zákoník, Trestní řád
- vedlejší prameny: Zákon o probační a mediační službě, Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
- a) hmotné- teoretická část, řeší se zde jednotlivé druhy trestných činů a sankce
- b) procesní - praktická část, určuje postupy při vyšetřování trestných činů
- čerpá z trestního řádu

I. Hmotné právo

- trestný čin- protiprávní čin, který je pro společnost nebezpečný
- druhy trestů: přečin (do 5 let), zločin (5-10 let), závažný zločin (nad 10 let)
- podmínky trestní odpovědnosti: věk od 15 let, přičetnost nebo nepřičetnost- lidé nesvéprávní, s duševní poruchou; rozumová a mravní vyspělost- zkoumá se hlavně u mladistvých
- **přestupek** - zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, má nižší stupeň závažnosti, ale i přesto je to jednání škodlivé
- přestupky se řeší v zákoně o přestupcích, přestupku se může dopustit pouze FO
- příklady: porušení veřejného pořádku (rušení nočního klidu), přestupky proti majetku do 5000 Kč (zničení, krádež), dopravní přestupky, prodej alkoholu mladistvým, zanedbávání povinné školní docházky
- sankce za přestupek- domluva, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci
- u přestupku nemůže dojít k trestu odnětí svobody
- přestupky v ČR neprojednávají soudy, ale úřady nebo Policie
- přestupky se mohou projednat v blokovém řízení- přestupek musí být spolehlivě zjištěn,

nestačí domluva, obviněný z přestupku je ochoten pokutu zaplatit

- **trestné činy:** - proti republice (vlastizrada, vyzvědačství, vyzrazení státního tajemství, teror)
- hospodářské (nekalá soutěž, krácení daní, zpronevěra, nekalé podnikání, porušování práv ochranných známek)
- proti pořádku ve věcech veřejných (úplatkářství, lživá výpověď, zneužití pravomoci)
- obecně nebezpečné (toxikomanie, ohrožení životního prostředí)
- hrubě narušující občanské soužití (týrání zvířat, šíření poplašné zprávy, pomluva, opilost, neposkytnutí pomoci)
- proti rodině a mládeži (opuštění dítěte, zanedbání rodičovské povinnosti, ohrožení mravní výchovy, únos dítěte)
- proti životu a zdraví (vražda, ublížení na zdraví)
- proti svobodě a lidské důstojnosti (znásilnění, pohlavní zneužívání, omezení osobní svobody, vydírání)
- proti majetku (krádež, podvod)
- proti lidskosti (genocida, mučení, propagace a podpora hnutí směřující k potlačování lidských práv a svobod)
- vojenské (nesplnění rozkazu)

- **osoby, páchající trestný čin:** - pachatel je ten, který se dopustil trestného činu, pouze FO
- spolupachatelé- 2 a více lidí, kteří se podíleli na trestném činu (hledí se na ně, jako by trestný čin spáchali sami)

- **zavinění trestného činu:**

1. Úmyslné- pachatel chtěl porušit zákon anebo věděl, že jej může porušit
2. Nedbalostní - vědomé- pachatel věděl, že může porušit zákon, ale spoléhal, že se tak nestane - nevědomé- pachatel nevěděl, že může porušit zákon

- **okolnosti vylučující trestnost:**

1. Nutná obrana- člověk se snaží odvrátit hrozící nebezpečí, musí se jednat o přiměř. Ochranu

2. Krajní nouze- odvrácení přímo hrozícího nebezpečí jiné osobě (podnapilý člověk zraněného zaveze do nemocnice, nebo rodící ženu), o krajní nouzi se nejedná, pokud to šlo udělat jinak nebo když jsme odvrácením spáchali trestný čin
3. Oprávněné použití zbraně- nutný zbrojní pas
4. Nepříčetnost- člověk, který v době spáchání trestného činu trpěl duševní poruchou a nemohl tak rozpoznat nebezpečnost činu
5. Nezletilost- beztrestný je ten, kterému v době spáchání trestného činu nebylo ještě 15 let (v případě 15-18 let je uložena polovina trestu, výkon trestu ve výchovných zařízeních)
6. Svolení poškozeného- musí být dáno během nebo před spácháním trestného činu (neplatí zde, kdyby bylo ohroženo zdraví nebo život poškozeného)
7. Přípustné riziko- týká se v rámci profese, nesmí ohrozit život nebo zdraví člověka, např. pyrotechnik, střelmistr

- **výměra trestu**- berou se v potaz přitěžující a polehčující okolnosti
- přitěžující- když je trestný čin: vědomě spáchaný, spáchaný z pomsty, rasové nebo náboženské nenávisti, spáchán brutálním způsobem, využijeme něčí nouze, spáchán na osobě zachraňující život, spáchán na dítěti, osobě blízké a těhotné ženě, pod vlivem omamných a psychotropních látek nebo alkoholu, spáchán na více osobách nebo vícekrát najednou
- polehčující- přiznání, spolupráce a snaha nahradit škodu, TČ spáchán poprvé, když je věk blízký mladistvému, projevování upřímné lítosti, čin spáchán pod hrozbou

- příslušné rozhodující soudy:

- okresní soudy (soudy 1. Stupně)
- krajské soudy (soudy 2. Stupně- odvolací)
- když se jedná o závažné trestné činy, tak se jde rovnou ke krajskému soudu
- vrchní soud (u závažných trestných činů je to soud 2. Stupně) -> můžeme se odvolat k Nejvyššímu soudu v Brně -> může rozsudky nižších soudů potvrdit à je to konečné rozhodnutí
- > výkon trestu, nebo může rozsudek zrušit -> vrátí jej zpět k soudu 1. Stupně

- trestní sankce:

1. Tresty- jsou udělovány pachatelům, kteří jsou zodpovědní za trestné činy, může být uloženo více trestů
- *druhy trestů*: 1. Odnětí svobody- podmíněné- doba, po kterou nesmí daný pachatel spáchat

- žádný trestný čin (nebo přečin); nepodmíněné- běžné trestné činy (do 10 let), zvláštní (20-30 let), zvláště závažný zločin (až doživotí); alternativní
2. Obecně prospěšné práce- min 50, max 300 hodin, ukládají se podle trestného činu
  3. Domácí vězení- v pracovní dny od 20 do 5 hodin, víkendy a svátky doma pořádk, výjimky jsou, když pracuje na směny
  4. Peněžité trest- splátky, pachatel musí zbýt životní minimum
  5. Zákaz vstupu na společenské, sportovní a kulturní akce

- účel trestů:

1. Chránit společnost před pachateli trestných činů
2. Zabránit odsouzenému v páčení další trestné činnosti
3. Působit výchovně na společnost
4. Vychovat odsouzeného k řádnému životu

Výchovná opatření- rozhoduje soud

1. Ochranné léčení- týká se těch, kteří pro nepřičetnost nejsou trestně odpovědní a jsou pro společnost nebezpeční
  - může být uloženo jako trest nebo vedle trestu, trvá tak dlouho, dokud je to nutné, co 2 roky projednává případné prodloužení soud
  - ústavní nebo ambulantní
2. Ochranná výchova (v diagnostických ústavech)- týká se těch, kteří nejsou pro věk trestně odpovědní a jejich pobyt na svobodě je pro společnost nevhodný
  - může být dána i pro zanedbané děti
3. Zabezpečovací detence- týká se to opět nepřičetných, kteří nejsou trestně odpovědní, ale jejich pobyt na svobodě je tak nebezpečný, že jim není možné uložit ochranného léčení
  - dává se na dobu, pro kterou to je nutné, po 1 roku se to znovu projedná (mladistvý po půl roce)
  - detenční ústavy, věznice se speciálně vyškolenými pracovníky
4. Zabraní věci nebo jiné majetkové hodnoty

II. Procesní právo

- pramenem je Trestní řád, upravuje to, jak probíhá trestní řízení
- orgány činné v trestním řízení
- soud- jedná buď jako samosoudce nebo jako senát (přisídící nesmí mít s případem nic spol.)
- státní zastupitelství- státní zástupce podává žalobu jménem státu
- vyšetřovatelé- Policie
- další účastníci trestního řízení - podezřelý- osoba, která je zadržena do doby, než je mu

- sděleno obvinění - obviněný- osoba, na kterou bylo na něho vzneseno obvinění
- obžalovaný- hlavní líčení u soudu
- odsouzený- osoba, proti níž byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci - obhájce- advokát
- dále svědci, poškozený

-průběh trestního řízení:

1. Policie provádí šetření, sbírá důkazy, vyslýchá svědky
  - státní zástupce má dohled nad policií, kontroluje ji, může dát pokyny k vyšetřování, může šetření zastavit, nakonec může podat obžalobu jménem státu
  - soud rozhoduje o povolení k domovní prohlídce, nebo o povolení k odposlechu, rozhoduje o vzetí do vazby, u nás ve vazbě max 48 hodin, soud poté rozhoduje, zda má podezřelý zůstat ve vazbě, nebo jestli jej propustí
  - do vazby, pokud hrozí, že dotyčný uprchne, že bude mařit vyšetřování nebo že je nebezpečný
2. Předběžné projednání obžaloby
  - soud přezkoumává spis, výsledkem je buď nařízení hlavního líčení nebo vrácení k došetření
3. Hlavní líčení
  - jednání u soudu, soud přezkoumává obvinění, obžaloba dokazuje vinu, obhájce dokazuje nevinu
  - končí buď rozsudkem o vině nebo o sproštění viny
4. Odvolací řízení
  - odvolat se může obžalovaný i odsouzený
  - odvolat se může proti vině i nevině anebo i proti výši trestu
  - k nejvyššímu soudu můžeme podat odvolání
  - odvolání se může řešit u evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku
5. Výkon rozhodnutí
  - nástup trestu, v každé části řízení může prezident udělit milost

- typy věznic: - ženské nebo mužské

- pro obviněné- vazební věznice (zajišťovací fce, jsou zde obžalovaní, u nás je 10)
  - pro odsouzené- zde vykonávají trest odnětí svobody
1. Věznice s dohledem- odsouzení lidé s trestem do 2 let, vězni můžou pracovat na pracovištích mimo vězení
  2. Věznice s dozorem- zde jsou lidé odsouzení za čin z nedbalosti, nebo úmyslný čin; ti, co jsou opakovaně odsouzeni, nebo ti, co spáchají trestný čin poprvé, ale je závažný (doba 2-5 let)

3. Věznice s ostrahou- zde jsou ti, kteří spáchali trestný čin s dobou trestu nad 5 let; když spáchají úmyslný trestný čin, opakovaný nebo trestný čin z nedbalosti, který je závažný
4. Věznice se zvýšenou ostrahou- jsou zde doživotně odsouzení, nebo závažní recidivisté, závažný úmyslný trestný čin